

УДК477.3 [50]

**НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ: ДО РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ XX
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «Євроінтеграційні процеси в сучасній
Україні в час війни: освітній і культурно-мистецький вимір» Замість передмови**

Виткалов Сергій – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-5345-1364>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi49.829>
sergiy_vsv@ukr.net

Виткалов Володимир – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0003-0625-8822>

Розглядається тематичний ряд чергового випуску фахового науко-метричного збірника «Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку»; наголошується на провідних напрямках наукового пошуку його авторів; акцентується увага на розширенні тематики досліджень, зважаючи на використання джерельної бази; підкреслюється активізація наукового пошуку, обумовленого станом війни і соціальною активністю його авторів.

Ключові слова: культурно-мистецька практика, історична ретроспектива, війна, наукові дослідження.

Актуальність проблеми. Війна не лише помітно вплинула на всі форми життєдіяльності соціуму, посиливши в ньому психологічну напругу, але й стимулювала зміну його ціннісного ряду, одним з яких є науковий простір, основні параметри якого помітно розширилися і поглибилися. Це підтверджує низка сегментів, серед яких активізація пошуку нових напрямів і форм підготовки фахівців, організаційно-культурна та наукова діяльність, в основі яких з'явилися нові аспекти. Серед таких – консолідація мережі ЗВО і розробка нових параметрів освітньої, організаційно-методичної та наукової діяльності.

У цьому зв'язку XX міжнародна науково-практична конференція (21-22.11.2024 р.), назва якої винесена в заголовок цього матеріалу, організатором якої є кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету, стала підтвердженням цих змін.

Загальна кількість учасників цього року складає 463 особи, що представляють 100 ЗВО, наукових установ системи НАНУ, НАМУ, НАПН України (з яких 34 мають статус національних), а також музейних, архівних, спеціалізованих художніх освітніх структур, національних історико-культурних заповідників України ще з 8 країн світу (Греція, Грузія, Казахстан, Катар, Німеччина, Оман, Польща, США). Чимало науково-педагогічних працівників та здобувачів освітньо-наукового ступеня є й представниками низки галузевих інститутів національних університетів України. А все це дає загальну уяву як про напрями наукового пошуку вітчизняних науковців, так і про уподобання їх іноземних колег. І хоча за одним заходом складно робити висновки, тенденції все ж наявні.

Захід демонструє також еволюцію художнього мислення зарубіжних дослідників, що є аспірантами українських ЗВО, їх намагання знайти точки дотику з українським науковим середовищем, спробувати активно вписати власні здобутки в український культурний контекст.

Якісний склад учасників: докторів наук, професорів – 71; кандидатів наук (у т. ч. й PhD), доцентів – 126; аспірантів і докторантів – 74; магістрантів – 90; здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» – 47 осіб. 40 учасників – представники інших країн, що також підтверджує стабільність інтересу до наукових заходів подібного спрямування і певного статусу його організаторів. Демонструє він і майже сформоване коло тих, для кого подібна проблематика становить інтерес та є найбільш перспективною у власній творчій самореалізації.

Ретроспектива наших конференцій: 2014 р. – 369 учасників; 2015 р. – 370; 2016 р. – 429 (5 країн); 2017 р. – 490 (5 країн); 2018 р. – 465 (6 країн); 2019 р. – 539 (6 країн); 2020 р. – 457 (6 країн); 2021 р. – 300 (6 країн); 2022 р. – 399 (5 країн); 2023 р. – 412 учасників (8 країн) є достатньо стабільною, що дає підстави стверджувати, що в процесі проведення цих заходів сформувалося відповідне коло фахівців, яким подібна проблематика є до вподоби і саме вона відповідає профілю їх наукових інтересів. Це можна стверджувати і стосовно того, що певна кількість учасників уже чимало років у рамках наших заходів успішно здійснює апробацію власних наукових досліджень. Принагідно відзначимо, що лише в секції «Європейський культурний простір і українські перспективи» заявлено 69 науковців із Польщі, Греції, Німеччини, Китаю, США, Казахстану та Туркменистану.

Інакше кажучи, проведення подібних заходів для української спільноти засвідчило намагання науково-педагогічних працівників мережі ЗВО України консолідувати власні зусилля на вироблення певних стандартів не лише наукового пошуку, але й освітнього впливу на молодіжне середовище.

Адже в результаті такої дії збільшується кількість укладених угод про співпрацю, виробляються і уточнюються відповідні дослідницькі методики, збільшується кількість міжнародних освітніх програм, у яких беруть участь науково-педагогічні працівники та здобувачі вищої освіти, проводиться чимало лекцій «гостьових» докторів наук, професорів, тобто відбувається помітна інтеграція освітнього простору. Та й для мережі фахових коледжів чи професійних ліцеїв, які нині переживають не кращі часи через низку відомих причин, це також добра нагода знайти спільні точки дотику в освітньому просторі, обмінятися власними методиками, виконати чимало профорієнтаційних сегментів у власній педагогічній практиці.

Для іноземних дослідників конференція стала традиційним заходом, у якому можна оприлюднити власні творчі здобутки, ознайомитися з методологією і методикою організації наукових досліджень в Україні. Адже чимало іноземців, що взяли участь у цій конференції, є здобувачами наукових ступенів у провідних вітчизняних ЗВО Львова, Києва, Сум, Харкова, Одеси, Луцька та ін. і зайвий раз здійснити спробу просування власних художніх здобутків у професійне інокультурне середовище. Тим більше, що матеріали останніх наших заходів це підтверджують повною мірою [2].

Трансформація низки спеціальностей напряму 02 «Культура і мистецтво» та 03 «Гуманітарні науки» в Україні, що проводиться останнім часом, також актуалізує об'єднання спільних зусиль на вироблення відповідних стандартів фахової підготовки, адже постійні видозміни навчальних планів та освітніх програм без конкретного хоча б гіпотетичного зразка, не дають змоги зосередитися на професіоналізації навчання, стабільності освітнього простору та його методичного забезпечення.

Захід виявився позитивним ще й тому, що засвідчує швидку еволюцію вищої школи, помітну у безлічі її сегментів: зміні назв структурних підрозділів ЗВО, тематиці наукового пошуку, проблематиці обговорень, формах донесення інформації тощо. Та й перебування значної кількості українських науково-педагогічних працівників за межами країни, надало широкі можливості ознайомлення з інокультурним досвідом, адже значна їх кількість знайшла себе у тамтешніх університетах чи науково-дослідних структурах і має власний погляд на систему організації наукового та освітнього простору й в Україні.

Та й тематика виступів також змінилася. Адже поряд із традиційною, що чимало років професійно розробляється у наших ЗВО, апробаційні статті якої регулярно публікуються навіть у наших збірниках, з'явилася нова: «Євроінтеграційні процеси в сучасній українській музиці академічної традиції» (О.Соломонова), «Трактування високого жіночого голосу в операх Го Веньцзиня як специфічний синтез китайської та європейської традицій» (Чжан Ке), «Баритонові ампула як форма професіоналізму сучасного вокаліста у світлі суспільствознавчих наук: вектори трактувань та семантична ємність» (Чжан Цзулян), або: «Митарство нації крізь призму бурлескної травестії в поемі «Енеїда» І.Котляревського» (Н.Цимбаліста), «Ілюзія кордонів: новітні форми міжкультурного діалогу в чесько-українській музичній спільноті після 2022 року» (О.Наумова), «Культурно-міфологічна інтерпретація маршу Є.Пригожина українськими ЗМК» (О.Довганик), «Гумор як механізм психологічної адаптації під час війни: порівняльний аналіз переваг у виборі жартів серед українців у 2022 та 2024 років» (О.Авдєєв), чи інші: «Екологічна ідентичність у системі культурних практик: способи артикуляції та сучасні виклики» (О.Сминтина), «Музейна «творчість» як чинник національної самоідентифікації України» (І.Остафійчук), «Національна ідентичність в епоху штучного інтелекту: проблеми формування проєктної культури» (О.Борисенко). Сюди можна додати й не менш актуальну: «Методологічні підходи до організації соціально-емоційного навчання в закладах вищої освіти України» (Т.Скорик), чи «Програмне забезпечення як інструментарій для об'єднання навичок аніматора, дизайнера та програміста» (М.Яців), або, як підсумкове, що засвідчує коригування наукового пошуку дослідників різних систем – «Патріотична тематика опору війні у вокальній творчості композиторів Китаю першої половини ХХ ст. – співмірність та актуалізація у світовому сьогоденні» (Лю Сінъяо) [2].

У перший день роботи конференції (онлайн, 11.00-18.30) в ній взяли участь 82 НПП (виступили 39 переважно докторів наук із Польщі, Італії, Катару, Казахстану, Німеччини, Австрії, Ізраїлю, України), чії доповіді викликали жваву дискусію. Серед них – доктори наук, професори: І. Петрова (Німеччина), Н. Кочубей (Італія), І. Зінків, О. Олійник, Н.Дика (ЛНМА ім. М. Лисенка), О. Соломонова (НМАУ ім. П. Чайковського), В. Панченко (КНУ ім. Т. Шевченка), І. Лиман (Бердянський ДПУ), А. Татарникова (МГУ, Одеса), С. Холодинська (Приазовський держ. технічний університет), Н. Тимчук (НаУ «КМА»), Г. Карась (Прикарпатський НУ ім. В. Стефаника), Л. Датцко (ЛНАМ), О. Гончарова (КНУКіМ), Л. Кравченко (ПНПУ ім. В. Короленка), С. Гаврилюк (ВНУ ім. Лесі Українки), О. Афоніна (НАКККіМ), М. Чікарькова (Чернівецький НУ ім. Ю. Федьковича), О. Войтович (ЛНАМ), І. Кдинова, Ю. Антипенко, С. Лазарев (КЗВО «Академія

мистецтв ім. П. Чубинського»), Т. Корнішева (Херсонський держуніверситет, Івано-Франківськ), Ю. Сабадаш, Ю. Нікольченко (Маріупольський держуніверситет (Київ), К. Рисулов (Казахський національний ун-т мистецтв), М. Шатрова (РДГУ) і ін.

У другий день у конференц-залі кафедри в режимі реального часу та онлайн обговорення продовжилися, зокрема й з розлогою доповіддю «Звукозаписи» Шевченкіани в українській діаспорі: композиторські та виконавські виміри: до 210 річниці від дня народження Т.Шевченка» виступила доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри музичної україністики та народно-інструментального виконавства ДВНЗ «Прикарпатський НУ ім. Ю. Федьковича» – В. Дутчак.

До участі у цьому заході заявлено і групу НПП РДГУ, зокрема докторів наук, професорів: Р. Павелків, О. Петренко, І. Панчук, Г. Пустовіт, О. Пелех та чимало НПП і здобувачів в/о різних рівнів художніх спеціальностей, а також професіоналів-практиків: Т. Самсонюк (КЗ «РОКМ»), Р. Алексіюк (фаховий коледж НУВГіП), Ф. Васечко (КЗ «Рівненський ОЦНТ»), Т. Підцерковна, О. Волошина (фаховий коледж культури і мистецтв, м. Дубно).

Зважаючи на факт участі у заході здобувачів вищої освіти, виступи відомих фахівців стали ще одним сегментом розширення освітнього простору – у формі доповідей «гостьових» докторів наук, професорів, які лише розширюють уяву про потенційні можливості сучасної вищої школи.

Відтак, для РДГУ, в особі його конкретної кафедри, створення освітнього консорціуму з 22 ЗВО провідних університетів і академій України напрямів 02 «Культура і мистецтво» та 03 «Гуманітарні науки», надає широкі презентаційні можливості в багатьох його формах:

Із 2022 року в цих заходах беруть участь й чимало науково-педагогічних працівників та здобувачів різних освітніх ступенів з України, що тимчасово знаходяться в Португалії, Ізраїлі, Італії, Австрії та ін. країнах і саме вони надають оригінальну інформацію стосовно трансформації їх ціннісного ряду, порівняльних характеристик дослідницького пошуку чи його інструментарію. І їх повернення, будемо сподіватися, в Україну також стимулюватиме зміну алгоритму організації освітнього процесу в конкретному ЗВО.

За результатами проведення конференцій традиційно друкується два наукові збірники: *«Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку»* (фаховий категорії «Б» за напрямками (спеціальностями) 022 «Дизайн», 023 «Театральне мистецтво», 024 «Музичне мистецтво», 025 «Образотворче, декоративно-прикладне мистецтво. Реставрація», 026 «Хореографічне мистецтво», 027 «Музеєзнавство. Пам'яткознавство», 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» та 034 «Культурологія»), який, за даними пошукової системи Open Ukrainian Citation Index (OUCI) і бази даних наукових цитувань, що надходять від усіх видань та використовують сервіс Cited-by від Crossref і підтримують Initiative for Open Citations, посідає 6 сходинку за кількісним та якісним показником напряму 02 «Культура і мистецтво» в Україні. Збірник індексується в 10 міжнародних науко-метричних базах, та альманах наукового товариства *«Афіна» «Актуальні питання культурології»*, що має тотожну репрезентацію у міжнародних науко-метричних базах.

Таким чином, проведення цієї конференції вкотре засвідчило високий статус наукової діяльності в параметрах сьогодення, намагання вітчизняними і зарубіжними дослідниками опановувати новий культурний досвід, виявити власні точки дотику у спільній розробці наукової проблематики.

Стосовно ж структури збірника, то вона залишається незмінною. Традиційно найбільш об'ємними є розділи «Культурологія» та «Мистецтвознавство». При цьому в кожному з них є низка статей, підготовлених декількома авторами. Постійно збільшуються і тематично поглиблюються й розділи «Дизайн» та «Менеджмент соціокультурної діяльності», підтверджуючи актуальність цих напрямів у науковому просторі. Відмінністю цього випуску є також збільшення наукових презентацій аспірантів (докторантів).

Оригінальністю бачення вирізняються й наукові розвідки молодих дослідників-аспірантів КНУ ім. Т. Шевченка (А. Барняк, М. Коробко), зміст яких – культурні символи крізь призму кінематографу, зокрема двоїста природа вина, що робить його універсальним кінематографічним елементом у характеристиці людські культури; та НаУ «Києво-Могилянська академія» (Т. Мосякіна), спрямовані на дослідження впливу теорії ікони на філософську думку стосовно цінності кожної особистості й прав людини, як характерної складової європейської цивілізації; та, відповідно, культурно-міфологічну інтерпретацію дій Є. Пригожина українськими ЗМК (О. Довганик); КНУКіМ-КУК (Т. Калабура), предметом дослідження якого є «цифрова» культура харчування, в яких помітно бажання вийти за межі буденної проблематики та спробувати віднайти новий ракурс у дослідженні, здавалося, традиційних тем.

У збірнику представлено й ґрунтовні праці наших постійних авторів, методологія наукового

пошуку яких вже сформована і демонструє розмаїття підходів у дослідженні нового інформаційного поля (О. Гончарова, І. Зінків, Н. Максимовська, В. Маслак, О. Олійник, О. Тур, С. Холодинська). Утім, й наукові розвідки аспірантів також засвідчують сформованість останніх як професійних дослідників. Згадаємо, до прикладу, статті О. Авдєєва, Д. Бондара, Р. Довганича, Р. Гасанова, І. Стеценко-Єршової, О. Коржова, О. Чеботар, Н. Шевченко і ін.

До особливостей цього випуску можна віднести й поглиблення інформаційної бази наукового пошуку, розширення практики використанні іноземних джерел, підготовка праць іноземною мовою, що свідчить про ефективність євроінтеграційних процесів, опанування новими методиками наукового пошуку (О. Гончарова, У. Граб, Л. Назар, О. Олійник, Д. Шевченко). Загалом цей випуск є черговою демонстрацією творчого потенціалу вищої школи країни, її широкої міжкультурної комунікації, свідченням чого є збільшення дослідників-іноземців в українських ЗВО та розробка вітчизняними педагогами загальноєвропейських культурно-мистецьких проблем.

Список використаної літератури:

1. Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб. Вип. 49. Рівне : ФОП «А.Брегін», 2024.
2. Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні в час війни: освітній і культурно-мистецький вимір програма XX Міжнародної науково-практичної конференції. Рівне : РДГУ, 2024, 44 с.

References

1. Ukrainska kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku: nauk. zb. Vyp. 49. Rivne : FOP «A.Brehin», 2024.
2. Yevrointehratsiini protsesy v suchasni Ukraini v chas viiny: osvithni i kulturno-mystetskyi vymir prohrama XX Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii. Rivne : RDHU, 2024, 44 s.

UDC 477. 3 [50]

SCIENTIFIC AND RESEARCH ACTIVITIES IN WAR CONDITIONS : TO THE RESULTS OF THE 20TH INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE «European Integration Processes in Modern Ukraine in Time of War: Educational and Cultural and Artistic Dimension» Instead of a Preface

Vytkalov Serhii – Doctor of Culturology, Professor of the Department of Cultural Studies and Museum Studies, Rivne State Humanitarian University, Rivne
Vytkalov Volodymyr – Ph.D., Prof., Head of the Department of Event Industries, Cultural Studies and Museum Studies of Rivne State University for the Humanities

The thematic series of the next edition of the professional scientific and metric collection «Ukrainian culture: past, present, development paths» is analyzed; the leading directions of scientific research of its authors are emphasized; emphasis is placed on expanded research topics, taking into account the use of the source base; the intensification of scientific research due to the state of war and the social activity of its authors is emphasized.

Key words: cultural and artistic practice, historical retrospective, war, scientific research.

Надійшла до редакції 1.12.2024 р.